

zárt fejezetének tartja a Rákóczi-szabadságharcot, amelyhez – különösen az egyszerűsítő köztudatban – csak pozitív képzetek tapadnak. Az sem véletlen, hogy ezt a lényegében rendi függetlenségi felkelést történetírásunk és közvéleményünk „szabadságharcnak” nevezi, igaz, csak jó másfél évszázaddal későbbtől, az 1867. évi kiegyezéstől, főleg Thaly Kálmán munkássága következtében. Ez a kitüntetett jelző az 1848–1849-es polgári forradalom és függetlenségi háború szintjére emeli a felkelést, holott a kettő között lényegi különbség van. Az 1526–1918 közötti századok értékelésében műltszemléletünk (és történetírásunk is) az abszolútizált függetlenséget tartja a leglényegesebbnek. A reális értékelés, amely a történelmet folyamatnak tartja és értékeli, Rákóczi felkelését is egy folyamat részének, lezáró fejezetének tekinti. Ha Zrínyi Miklós a XVII. századot a magyar romlás századának tartotta, akkor ez a „szabadságharc” valójában ennek a romboló periódusnak az utolsó, az ország további romlását, a lakosság, és benne a magyarság megfogyását folytató, de egyben lezáró fejezete volt. Csatáry György könyve ennek a folyamatnak, és nemcsak Ugocsa megye története egy szakaszának bemutatása. A

szatmári kiegyezéssel a romlás, a polgárháború befejeződött, a Magyar Királyság a Habsburgok vezette Dunai Monarchia része maradt. De hogy abban milyen pozíciót tud és akar elfoglalni, kivívni magának, az nagyrészt lényegében a magyar rendi vezetőrétegen múltott. Szatmár lehetőséget adott mind a rendi-nemesi konzervativizmus megerősödéséhez, mind egy felfelé ívelő folyamat alapjainak lerakásához.

Végezetül, de nem utolsósorban Csatáry György könyvét szakmai jelentősége mellett úgy is értékelem, mint a kárpátjai magyar etnikai közösség körében folyó (még szerénynek tűnő) történelemfeltáró és műltmegőrző tevékenység kiemelkedő eredményét. Kárpátalja magyarságának történeti tudatában a Rákóczi-szabadságharc emléke fontos helyet foglal el, persze sok illúzióval és téves nézettel együtt. Csatáry György munkája ezt az eseményt teljességében, sokoldalúan ábrázolja s az illúziókkal szemben a realitás talajára helyezve, az ellentmondásokat, hibákat, sötétebb tényeket sem mellőzve mutatja be. A reális nemzeti önismeret alapja ugyanis a műlt illúzióktól és mítoszoktól mentes valóságos ismerete.

Bánkúti Imre

CSATÁRY GYÖRGY

UNG MEGYEI KÖZGYŰLÉSEK ANNO 1700–1706

(Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2008. 181 o.)

A Rákóczi-szabadságharc időszaka iránt érdeklődők minden bizonnyal nagy reményekkel vesznek kézbe egy ilyen című könyvet. A felfokozott várakozás érthető. E vármegyének nemcsak főispánja volt Bercsényi Miklós, hanem legnagyobb birtokosa is. Ungvárt és a hozzátartozó uradalmat mondhatta magáénak. Szeretett vadászni ezen a tájon. E kedvenc időtöltése hozta össze egy még szenvedélyesebb vadászal, az éppen Munkácson tartózkodó Rákóczi Ferencsel. (Az ismeretségből barátság lett. Bercsényi vitte meg a hírt a szervezkedő nemeseknek: Rákóczinál „a német ruha alatt magyar és valóban hazafiúi szív dobog.”) Bi-

zalmas beszélgetéseik során terveket szőttek az ország függetlenségének visszaszerzésére. Külföldről vártak segítséget, s ezzel összhangban az összeesküvők Ungvár és Munkács elfoglalását – mindkét városban császári helyőrség volt – tüzték ki célul.

Pár évvel később, 1703 tavaszán újra felbukkant Ungvár neve. A magyar főurak megváltozott körülmények között, a lengyelországi emigrációban sem adták fel terveiket. Bár jelentős segítséget végül nem kaptak, úgy határoztak, hogy Rákóczi Munkács elfoglalására indul a tiszaháti felkelőkkel, Bercsényi pedig a francia segélypénzen Lengyelországban tobor-

zott csekélyke haddal Ungvár ellen vonul. Azonban Munkács megszerzése Rákóczinak nem sikerült, a Montecuccoli-vértesezred elől kénytelen volt a lengyel határig hátrálni. Így aztán módosult a terv: Bercsényi Zavadkán csatlakozott Rákóczihoz, s a várakat maguk mögött hagyva indultak el a Tiszántúl hódoltatására. Ungvár és Munkács blokád alá vétele, kapitulációra kényszerítése a helyi erőkre maradt.

Nagy reményekkel lapoz bele egy ilyen könyvbe – melynek műfaja, mint az a belső címlapon olvasható, forrásközlés – az e korszak iránt érdeklődő. További adatokat, részleteket vár. A *Bevezetés*ből az is kiderül, hogy a vármegyei jegyzőkönyvek ma már nincsenek meg. Ezekről, alighanem utóljára, Komáromy András levéltárnok adott hírt. 1914-ben készült jelentése szerint a Rákóczi-szabadságharc időszakára vonatkozó bejegyzéseket a X–XIII. kötet tartalmazta. Ung vármegye az I. világháború után megalakuló Csehszlovákia része lett, pár évre visszacsatolták ugyan Magyarországhoz, de aztán a Szovjetunió szerezte meg, ma pedig Ukrajnához tartozik. Levéltárának jegyzőkönyvei az ide-oda szállítgatások, át- és visszarendezések, selejtezések során kallódtak el.

Szerencse a szerencsétlenségben, hogy az 1700–1706. évi feljegyzésekről kivonatok készültek. Ezt a kéziratot a Kárpátaljai Honismereti Múzeum őrzi. Címe: *Ung megye közgyűlései s törvényhatósági belétele II. Rákóczi Ferenc forradalmának korszakában (E közgyűlés eredményei, 1700-tól 1711-ig)*. Sajnos a tervezett időhatárig nem sikerült eljutniuk a szemelvények ismeretlen készítőinek, a kézirat az 1706. év közepén megszakad. Csak annyi állapítható meg, hogy a szöveg három kéz írása. (A sajtó alá rendező Csatáry György azonban arról már nem tájékoztat, hogy hármójuk közt milyen volt a munkamegosztás: egy-egy összefüggő részt írtak-e le, vagy gyakran váltogatták egymást. Azt sem tudjuk, hogy füzetről van-e szó valójában, vagy utólag összerakott lapokról, mint ahogy a formátumról, terjedelemtől sem szól a szerkesztő.)

Egy évszámelírás segít a kézirat keletkezésének körülbelüli időpontját meghatározni. Az 1703. november 27-i közgyűlés szövegében (nagyjából a kézirat első harmadának a végén) az 1703-as év helyett 1863 szerepel. (E kivonatot készítője véletlenül az aktuális évet írta le: fáradt volt, nem figyelt, erre állt rá a keze!) Nagy valószínűséggel még 1861-ben, az engedékenyebb politikai légkörben, az éledő Rákó-

czy-kultusz hatására – ebben az évben adták ki magyar nyelven Rákóczi emlékiratait – látott munkához a három személy. A kéziratot minden bizonnyal megjelentetésre szánták, ezért is adtak címet neki. (A levéltári adatgyűjtések szikárabbak, vázlatosabbak – és nincs címük!)

Csatáry György szerint Mészáros Károly (Hajdúdorog, 1821 – Zavadka, 1890), Ungvár első történetírója lehet a három személy egyike. Feltételezését a *Bevezetés*ben közölt életrajzi adatokkal – ezek összhangban vannak Szinnyei József adataival: *Magyar írók, VIII. köt. 1163–1168. hasáb* – próbálja igazolni: nevezett a szabadságharc leverése után költözött Ungvárra, s még az 1860-as évek elején is itt tevékenykedett. (Később Pestre távozott, s csak 1872-ben tért vissza: Zavadkán telepedett le.) 1861-ben jelent meg *Ungvár története, a legrégebb időktől maig* című könyve, melyet „Ungvár városa rendezett tanácsa képvisellete megbízásából” írt. (E műben még az 1703–1711 közötti idősakkal alig-alig foglalkozik, de már végzett levéltári kutatásokat: hivatkozik Bercsényi 1706. január 10-i és 1708. január 9-i, valamint Rákóczi 1707. június 4-i rendeletére: mindhárom irat Ungvár megerősítésére szólítja fel a vármegyét.) 1867-re elkészítette Ung vármegyéről szóló monográfiáját is.

Jómagam nem tartom valószínűnek, hogy Mészáros Károly közreműködője lett volna e kézirat elkészítésének. Ő ekkoriban mint ügyvéd kereste a kenyerét (emeltt újságokat alapított, szerkesztett), levéltári kutatásokat csak szabadiidejében végezhetett, tehát ilyen jellegű rendszeres munkát aligha vállalhatott. Nap mint nap ott volt viszont a levéltárban Pálóczi Horváth János, ez ugyanis hivatali kötelessége volt, őt bízta meg ugyanis a vármegye a levéltár rendezésével.

Pálóczi Horváth János életrajzi adatait sajnos Szinnyei sem ismeri, mindössze annyit közöl róla, hogy „Ungmegye levéltárnoka” volt. (*Magyar írók, IV. k. 1234. hasáb.*) Csak a Csatáry György által sajtó alá rendezett, *Gálocszy Zoltán: Ung vármegye főispánjai és tiszviselői a legrégebb kortól 1867-ig* című kötetből derül ki, hogy nevezett 1860-tól 1876-ig töltötte be ezt az állást. Önmagáról Pálóczi Horváth János ennyit árul el monográfiája 1872. január elsején kelt előszavában: élete nagyobb részét katonai pályán töltötte; a vármegye levéltárának rendezése alkalmával minden egyes okmányt átlapozott; kötelességének érezte, hogy szülőmegyéje múltját a ke-

zelése alatt levő gazdag levéltár hiteles adatai nyomán megírja; tíz évi folytonos bűvárkodásának eredményeként fejezte be a művet. (A Századok című folyóirat h iradása szerint – II. füzet: 1868. Február hó, 143. o. és IV. füzet: 1869. April hó, 276–277. o. – Mészáros Károly és Pálóczi Horváth János 1867 végén egyszerre nyújtották be monográfiájukat a vármegeyéhez; támogatásért versengtek. A közgyűlés nem tudott dönteni, mindkét kéziratot kiadásra érdemesnek tartotta, ám anyagi segítséget, úgy tűnik, nem tudott nyújtani. Mészáros Károly műve kéziratban maradt, Pálóczi Horváth János úgy döntött, füzetekben jelenteti meg munkáját, de csak az első két füzet jutott el az olvasókhoz. Így aztán nem állapítható meg, hogy felhasználták-e monográfiájukhoz a szerzők az 1700–1706 közötti időszakról készített jegyzőkönyvi kivonatokat.)

A levéltár rendezéséhez Pálóczi Horváth János nyilván kapott segédeket, feltételezsem szerint őket vonta be a Rákóczi-kori jegyzőkönyvszemelvények elkészítésébe. (Csak grafológiai vizsgálat döntheti el, hogy a kézirat Mészáros Károly vagy pedig Pálóczi Horváth János közreműködésével készült-e.)

További megválaszolatlan kérdések: a cím ellenére miért az 1700-as évvel kezdték a kivonatolást az ismeretlen szerzők (talán kíváncsiak voltak az előzményekre is?), s miért hagyták azt abba az 1706-os évnél, s a legfontosabb, milyen szempontok szerint dolgoztak, *mit tartottak feleslegesnek, milyen témákról nem készítettek kivonatokat.* (Úgy tűnik, az apróceprő, személyes ügyeket hagyták ki, pl. tiltakozások, ellentmondások, tanúvallatások, perek, ügyvédkérelmek.) Mivel nincs mód összevetni a kézirat szövegét a jegyzőkönyvekével, csak azt vizsgálhatjuk, *mit tartottak fontosnak, milyen témákról készítettek kivonatokat.* (Valójában regesztákról beszélhetünk-e, vagy inkább szemelvényekről, azaz a kiválasztott szövegrészek átiratáról!?)

A nemesi összeesküvésről, s annak két vezetőjéről, Rákócziról és Bercsényiről kevés adatot találunk. 1704. január 19. előtt Bercsényi Miklós főispánra mindössze nyolc bejegyzés vonatkozik. Négyyszer a nevét sem írják le, csak főispánként említik: 1700. január 26-án jelen van a közgyűlésen (az ő javaslatára tárgyalják meg az adókiivetés szabályait), 1700. szeptember 30-án levelet írnak neki (arra kéri, hogy járjon közbe a királyi udvarnál a vármegeye, a jegyzőkönyvben közelebből meg

nem határozott ügyében), 1700. november 22-én és 1701. március 9-én Bercsényi levelét olvassák fel (az előbbiben olyan követ küldését kéri, aki tájékoztatni tudja a rendeket a vármegeye ügyeiről, az utóbbiban a tisztújítást rendeli el). Csak 1701. augusztus 4-én, szeptember 9-én és 19-én, valamint 1702. szeptember 26-án nevezik nevén: az első időpontban arról határoznak, hogy követet küldenek a Szepesi Kamarához, mert amikor székesi gróf Bercsényi Miklós jószágait lefoglalták, a várában letétként őrzött, nemesek tulajdonát képező ládákat is elkoboztak, ezeket szeretnék visszakapni (ezt a határozatukat szeptember 9-én megismétlik), szeptember 19-én pedig kihirdetik az uralkodó perbe idéző levelét, ennek címzettje „méltóságos székesi gróf Bercsényi Miklós úr és Szirmai Miklós.” 1702. szeptember 26-án, a tisztújító gyűlésen vita alakul ki arról, hogy „az országból megszökött méltóságos székesi gróf Bercsényi Miklós, e megeye főispánja után” ki gyakorolhatja a főispáni jogokat, azaz ki intézkedhet a tisztújításról.

I. Lipót zavargásoktól tartva elrendelte, ha csoportosulást, összeesküvést észlelnek a vármegeyében, jelentésük azt a kassai főkapitánynak (felolvastva 1701. június 26-án). A közgyűlés határozatot hozott (1701. szeptember 19.) a rablók, felkelők, üldözéséről, elfogásáról. 1702. március 26-án ismertették gróf Ottavio Nigrelli tábornaszemagye, felső-magyarországi főkapitány levelét, „melyben a megeye kebelében tartózkodó csendháborító és tolvajok kiirtására minden módot elkövetni rendel.” A szökött katonák büntetését követelő, legfelsőbb helyen kiadott parancsot 1702. október 16-án hirdették ki. Az uralkodó külön rendeletben intézkedett az Ebergényi-ezred katonaszökevényeiről (előterjesztve az 1702. december 14-én tartott közgyűlésen), a „kóborlók és semmi hasznot nem hajtó személyekről” – paraszti munkára kell őket fogni vagy katonaszkodásra kényszeríteni –, a tisztjeik elbocsátó levele nélkül talált katonákról; őket el kell fogni (megtárgyalva 1703. február 8-án). A forrongó Magyarország megrémítette Bécsset: a király a „minden nap szaporodó rablók kiirtásáról” intézkedik és „a tolvajok iránt is eljárm” kéri a vármegeyét (erről 1703. április 2-án értesült a nemesség).

A Rákóczi szökésével, elfogásának elrendelésével (fejére vérdíjat tűztek ki) kapcsolatos két uralkodói rendeletet 1701. december 3-án és 15-én tettek közzé.

Nagyjából ezek azok az adatok, amelyek a Rákóczi-szabadságharc előzményeinek tekintendők. (A Montecuccoli-vétesezred felkelők ellen vezényléséről szóló rendelet – felolvastva 1703. június 21-én – már egy hosszú háború nyitányát jelentette. Ez a katonai alakulat Ungvárról indulva érkezett június 28-án hajnalban Munkácsra és kényszerítette menekülésre a Rákóczi parancsnoksága alatt álló felkelőket.)

Bár Bercsényi Miklós a letartóztatás előtt Lengyelországba szökött, s a bíróság előtt az uralkodó perbe idéző levele ellenére sem jelent meg, új főispán kinevezésére 1701–1703 között nem került sor, legalábbis ennek nincs nyoma a jegyzőkönyvekben. (Az 1702. szeptember 26-i tisztújító gyűlésen kibontakozó vitából az szűrhető le, hogy a főispáni cím az ungvári uradalom birtoklásához volt kapcsolva. A kincstári kezelésbe vett hatalmas uradalmat azonban az uralkodó nem sietett eladományozni.) Így aztán az 1703 nyarán Lengyelországból haddal hazatérő Bercsényi zavartalanul használhatta ezt a címét. Nem sokra ment vele: vármegyéje nemessége sem hozzá, sem Rákóczihoz nem csatlakozott. A várbán húzta meg magát, s várt jobb időkre. Ungváron azonban – a császári helyőrség miatt – csapdába került, később sem módosíthatott elhatározásán.

A kötet adatokban leggazdagabb része Ungvár blokádjáról/ostromáról szól. 1703. június 22-én még csak éjjeliőröket állít fel a nemesség Ungvár városában, június 28-án viszont már „az ország csendességére elhatározta a megye közönsége bizonyos lovasság számát a királyi katonasághoz helyezettetni.” Augusztus 7-én bevezetik a jegyzőkönyvbe, hogy az ungvári várparancsnok milyen feltételekkel hajlandó befogadni a nemeseket. (Többek közt megköveteli „utolsó csepp vérig az oltalmazást felajánlani”. Mire kijelentik: „egy szívvel és lélekkel az ő felsége közös ellensége ellen utolsó csepp vérig vívni készek vagyunk.” Sőt augusztus 20–23. között 119-en le is teszik a hűségesküt: a névsor olvasható a jegyzőkönyvben. Ezentúl vállvetve harcolnak a császári helyőrséggel a kurucok ellen...)

Az olvasó figyelmét igencsak próbára teszi a szöveg. A nehezen követhető hosszú mondatok, a szenvedő igealakok, a furcsa idegen szavak, meghökkentő magyarázatok arra utalnak, hogy a jegyzőkönyvek eredeti nyelve latin volt, s a három személy a kiválasztott ré-

szeket – a körmondatokat szolgálai követve – próbálta magyarra átültetni. (Amikor egy jelentéktelen ügyben magyar nyelven megfogalmazott szövegre bukkantak – 1703. március 16-i közgyűlés –, e tényre külön is felhívták a figyelmet és ezt a szöveget szó szerint lemásolták.) A latinositott nevekkel azonban nem mindig boldogultak. *Salm*-ezred helyett *Salmian*-, illetve *Salmiani*-ezred szerepel; az előbbi a *Salmianus*-ból kikövetkeztetve, az utóbbi viszont fel nem ismert genitívus. A *Neo-stadium* helynév magyar megfelelőjét nem ismerték. De nemcsak a nevekkel voltak bajban, akadt olyan szó is, amit nem tudtak értelmezni (fordítás nélkül hagyták az *imperialis/imperial* pénznemet; birodalmi tallér), vagy feleslegesen, illetve nyakatekerten magyarítottak (folio helyett *levél*, octava helyett *8 századi törvények*).

Nem hallgathatjuk el gyanúnkat, hogy a kézirat készítői aligha lehettek e korszak szakértői. Nem ismerték a *Salm* nevet, pedig ennek az ezrednek a két kapitánya tartóztatta le Rákóczit a nagysárosi kastélyban 1701. április 18-án. Gondot okozott nekik Rákóczi fogva tartásának helyszíne: a bécsújhelyi börtön *újbécsiként* került átírásra! Ebergényi László ezredes neve pedig kétszer is hibás olvasatban szerepel: *Ebergenzi*, *Eberger*. Bóné András nevét *Boni* Andrásnak írják; Eszterházy Antalt *Andrásra* keresztelik át. Bajban vannak a katonai rendfokozatokkal is: a generalis strázsamestert (vezérőrmagy) fő őrnesternek fordítják.

Ungvár kapitulációja (1704. március 16.) után a nemesség hűségesküt tesz Rákóczinak, s fordulat áll be a jegyzőkönyvek vezetésében is, magyar nyelvre térnek át, s 1705 őszétől a beérkező rendeleteket is teljes szövegükben bemásolják. (Rákóczi, Bercsényi, id. Barkóczy Ferenc, Berthóti Ferenc, ifj. Csáky István, Forgách Simon, Károlyi Sándor rendeleteit a szemelvények készítői szó szerint átvesszik, ami növeli kéziratuk értékét.) Sőt, öngigazolással egyes vármegyei kiadmányokat is jegyzőkönyvbe iktattak. Viszont fájó hiány, hogy az 1705. április 21. és november 18. között megtartott közgyűlésekről nincs bejegyzés. (1705. november 18-án, a tisztújítás alkalmával, új főjegyzőt választottak, a leváltott, restanciában levő régi főjegyző már nem vezette be a nála fogalmazványban lévő feljegyzéseket.)

Hiba volna történelmi események lenyomatát keresnünk a jegyzőkönyvekben. Nem krónikát írtak a jegyzők, hanem az ügyintézés

segítve vármegyei határozatokat rögzítettek. A könyvet elsősorban a helytörténészek forgathatják haszonnal. Vizsgálhatják Ung vármegye hatáskörét: mennyiben önkormányzat a vármegye, s mennyiben csupán a felsőbb rendeletek végrehajtója (adókievetés, katonai beszállásolás, átvonulás, katonaszökevények és rablók üldözése stb.) Atekintik, hogy mekkora terheket viselt más vármegyékkel összevetve. (A kötet összeírásokban – nemesi felkelések, lustrák – igen gazdag, de elszórt adatokból összeállítható a tisztségviselők névsora is.) Munkájukat segítő jó lett volna alaposabb – a hibákat kiigazító, az értelmezést segítő – jegyzetapparátust készíteni. És sajnos nincs a kötethez névmutató.

A *Tartalomjegyzék* alapján ez az adatsor állítható össze: 1700-ban és 1701-ben 20–20, 1702-ben 19, 1703-ban 26, 1704-ben 28,

1705-ben 14, 1706 első felében 12 közgyűlésről, vagyis összesen 139-ről vannak adataink. A közgyűlések zömét (99) Ungváron rendezték; három esetben nincs megjelölve a helyszín. 1702. december 14. és 1704. május 2. között kizárólag Ungváron ülészetek. (Részben a szükséghelyzet miatt: 1703 nyarától 1704 tavaszáig a vármegye nemessége beszorult Ungvárra, a felkelők blokádja miatt más helyszínt nem is választhattak.) Hivatkozásaikból megállapítható, hogy a szemelvények készítői a X. jegyzőkönyvet a 362. foliótól nézték végig (468. folio), vagyis az 1700. évi bejegyzésekkel kezdve 1704 februárjáig; a XI. jegyzőkönyv 1704. március 15-től az 1708-as évvel bezárólag rögzítette a közgyűlések döntéseit, de csak az 1706. június 7-i közgyűlésig (1–146. folio) jutottak el.

Sípos Ferenc

HERMANN RÓBERT

A DRÁVÁTÓLA LAJTÁIG

Tanulmányok az 1848. nyári és őszi dunántúli hadi események történetéhez

(Balassi Kiadó, Budapest, 2008. 294 o.)

Új tanulmánykötettel jelentkezett az 1848–1849. évi forradalom és szabadságharc 160. évfordulójára Hermann Róbert, a korszakkal foglalkozó kiváló hadtörténész. Mint azt rövid historiográfiai összefoglaló után maga is leszögezi a bevezetőben, a kötet tanulmányai korábban, más kötetekben már napvilágot láttak, de azóta a szerző – bécsi kutatásai után – jelentősen átdolgozta azokat. Így minden eddiginél pontosabb képet nyújtanak arról a folyamatról, ahogy a Batthyány-kormány által szervezett fegyveres erő képessé vált az ország védelmére, és sikeresen elhárította a magyar alkotmányosság ellen indított első komoly, Josip Jellačić horvát bán vezette támadást.

Az első tanulmány a magyar fél által a Dráva mentén kiépített védvonal 1848 június és szeptember közötti történetét vázolja. A szerző részletezi, hogyan került sor a védvonal kiépítésére, és milyen fegyveres erő alkotta azt 1848 nyári időszakában. Ismerteti, hogy

mekkora erőket vezényelt át a Délvidékre – a vonalat épp a horvát támadás idejére meggyengítő – magyar hadvezetés. Bemutatja, hogyan látta a védővonalat a túloldalon a horvát fél. Végül megállapítja, hogy a vonal kisebb támadások elhárítására ugyan alkalmas volt, de még az eredeti erők megmaradása esetén sem tudta volna feltartóztatni a horvát főerőket.

A második tanulmány átfogó képet nyújt a dunántúli hadi eseményekről Jellačić betörésétől egészen a schwechati csatáig, illetve Simunich kiszorításáig. Elemzi a horvát–magyar viszonyt, a horvát bán elsősorban birodalmi érdekeket szolgáló politikáját, a horvát haderő megszervezését és felvonulását a határra. Ezután következik a tényleges hadiesemények bemutatása a határátlépéstől Pákozdig, ahol a magyar hadsereg végül megállította a horvát támadókat, majd az ozorai diadal és a Dél-Dunántúl megtisztításának ismertetése. Végül az Északnyugat-Felvidék biztosításának, illet-